

על איזה חטא מביאה היולדת קורבן?

Category: ויקרא, מצורע, תזריע

לידת תינוק היא חוויה רוחנית עילאית. בעת הלידה חשה האישה כיצד יוצר ה' דרכה בריה חדשה. ברגעים אלו שאר הדברים בעולם נראים טפלים ובלתי חשובים, והעיסוק בהם נדמה לחטא עליו יש להביא קורבן.

האירוע שמצדיק מתנה

בנוהג שבועלם שנותנים מתנות לרגל מאורעות מיוחדים, לפעמים יש הצדקה לנתינת מתנה ולפעמים אין הצדקה מיוחדת.

ילד מקבל מתנה לכבוד יום הולדתו. לכאורה מדוע מגיעה לו מתנה, האם בשל העובדה שהוא נולד? כלום הוא השקיע משהו בלידתו שלו עצמו? כל שנה הוא מתבגר בעל כורחו והוא מקבל מתנה?

בבר-מצוה נוהגים לתת מתנה שביהדות היא מכונה "דורון דרשה" ובאידיש "דרשה געשאנק". זהו שכר ותגמול לחתן הבר-מצוה שעמל קשה להכין את הדרשה, הקריאה בתורה ושאר ההכנות שערך לקראת בר המצווה שלו, כאן המתנה אפוא מוצדקת.

גם בחתונה נוהגים להעניק מתנות ומובא בספר טעמים ומנהגים (עמ' תיג) שהיות שכתוב שכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות, ומכיוון שלא כל אחד יכול לשמח את החתן בריקודים, לפיכך הוא משמחו במתנה שנותן לו, וזה ודאי גורם לחתן שמחה.

ובדורנו, עצם העובדה ששני אנשים מוכנים לוותר על עצמאותם ומתחננים ודאי שמגיעה להם מתנה?

זוג נשוי נוהגים לתת מתנות בכל שנה ביום שבו חל יום נישואיהם, ובמקרה הזה כדאי שכל אחד ייתן מתנה לבן זוגו, שכן כל אחד טוען שהוא זה שמקריב ומוותר מעצמו למען חיי הנישואין ומגיעה לו מדליה על העובדה שהנישואין עדיין קיימים ומחזיקים מעמד. ולכן, בכדי למנוע מריבות, מן הנכון והראוי שכל אחד ייתן מתנה לבן זוגו, ושלוש על ישראל.

אבל יש מאורע אחד בחיים שאז יש להעניק מתנה אליבא דכולי עלמא. זוהי הפעם היחידה שיש הצדקה אמתית למתנה: לידה. כשאשה יולדת ילד כולם מסכימים שמגיעה לה מתנה, אחרי תשעה חודשים שהיא נושאת את העובר עם כל הצער הכרוך בזה; בחודשים הראשונים לא להרגיש טוב וכו' ובחודשים האחרונים קשה לישון וכו' ובנוסף לזה יש את הצער של הלידה עצמה, הרי בוודאי שהיא הראויה ביותר למתנה יקרה.

ובפרט לפי ההלכה שאומרת שהאישה אינה מחויבת במצוות "פרו ורבו". וכמו שהרמב"ם כותב בהלכות אישות (פי ט"ו ה"ג): "האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה". וא"כ האישה למעשה עושה טובה עצומה לבעלה ועושה דבר שהיא לגמרי לא מחויבת בו וסובלת כל-כך הרבה למענו, על מנת שהוא יוכל לקיים את החיוב המוטל עליו, הרי ודאי שמגיע לה הערכה גדולה.

אולם כשמעיינים בפרשת השבוע אנו מגלים דבר מעורר תמיהה ביותר: התורה אומרת "אשה כי תזריע וילדה זכר" תביא כבש בן שנתו לעולה ובן יונה או תור לחטאת". כלומר, האישה אחרי לידתה מחויבת להביא קרבן עולה וקרבן חטאת.

שבועה וחרטה

מקשים כל המפרשים: הייתכן?! מצות "פרו ורבו" היא המצווה הראשונה בתורה שניתנה לאדם והחשובה ביותר לקיום האנושות, ומדוע אפוא על האישה שילדה ילד להביא קרבן בכלל וקרבן חטאת בפרט? איזה חטא היא חטאה בזה שהיא הביאה ילד יהודי לעולם?!

קרבן עולה שהיא צריכה להביא אולי אפשר להבין; האברבנאל מפרש "שהיולדת היתה מביאה בבואה אל מקדש השם קרבן עולה כדי להדבק ביוצרה אשר עשה עמה להפליא בהצלחה מצער וסכנת הלידה". ובפרט על-פי דברי המדרש רבה (תזריע י"ד ב-ג) "ר' לוי אומר בנוהג שבעולם אדם חבוש בבית האסורין ואין כל בר' משגחת עליו, בא אחד והתירו והוציאו משם אינו מחזיק לו טובה? כך הוולד השרוי במעי אמו ובא הקב"ה והתירו והוציאו משם".

את העובדה שהאשה היולדת צריכה להביא קרבן עולה ניתן אפוא לפרש שבאמצעות הקרבן התינוק מודה לה' על כך שהוציא אותו מ'בית הסוהר' שבו היה נתון במשך תשעה חודשים, והאמא מודה גם היא לה' על ימי ההיריון והלידה, והעיקר על זה שנולד ילד בריא ושלם, הרי שיש לה סיבות טובות להביא קרבן עולה ולהודות בכך להקב"ה.

אבל מדוע עליה להביא גם קרבן חטאת? איזה עוון היא עשתה בכך שהביאה עוד ילד יהודי לעולם והרי זוהי מצוה החשובה ביותר לקיום העם היהודי!

את השאלה הזאת שאלה כבר הגמרא במסכת נדה (דף לא, ב): "שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן, אמר להן בשעת שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה לפיכך אמרה תורה תביא קרבן".

נשים כשהן יולדות הרי מהכאבים של הלידה ישנן שאומרות שהן לעולם לא יילדו שוב (זה נאמר עוד טרם עידן האפידורל); אולם חולף זמן קצר אחרי הלידה והיא חוזרת בה ומתחרטת מהשבועה שהיא נדרה ומעוניינת בילד נוסף, ולכן היא מביאה קרבן על זה שהיא נשבעה על דבר שהיא לא תקיים אותו.

תירוץ נוסף מובא, שהיות שכל הטעם של צער העיבור וצער הלידה בא כתוצאה ועונש על חטא

עץ הדעת וזה היה באשמת חוה שהיא שכנעה את בעלה לטעום מהפרי האסור, הרי כל פעם שאשה יולדת בצער היא מכפרת קצת מעוון חטא עץ הדעת ולכן מביאה קרבן ע"ד חטא העגל "שאין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון העגל" (ראה לקו"ש כ"ז עמ' 85).

רגעים גדולים מהחיים

פעמים רבות אנשים שואלים אותי, הייתכן שיש לך כ"כ הרבה ילדים, מדוע אינך מרחם על אשתך? אני מוכרח לגלות לכם סוד: היא זו שרוצה ילדים יותר ממני, היא זו שמעוניינת ומעודדת וכו' והיא הכתובת הנכונה לטענות בנושא זה. לידת ילדים תלוי באשה, היא זו שמחליטה בזה.

וכך זה כמעט אצל כל הזוגות הנשואים; האישה היא זאת שברוב המקרים רוצה עוד ילדים והבעל לעומתה עושה בעיות ומסרב. עולם הפוך? הבעל שמחוייב במצות פריה ורביה ללא כל מאמץ וללא צער הלידה הוא זה שהיה צריך להיות מעוניין בעוד ילדים, ולעומתו אשתו שסובלת מצער העיבור והלידה ומגדלת את הילדים, היתה צריכה להיות זאת שמסרבת, ולפועל המצב הפוך? מהי הסיבה לכך?

נשים רבות מתארות את הלידה כ"חוויה רוחנית"; האשה זוכה להרגיש בעצמה ובבשרה את גדולת הבורא, היא חשה את יצירת הוולד בה וכיצד דרכה הקב"ה יוצר בריאה חדשה. היא מרגישה איך שהיא מביאה חיים לעולם צעד אחרי צעד. ולכן ברגע שנולד התינוק היא חשה פתאום שזהו הדבר החשוב ביותר שיש לה בחייה ולכן כל הכאבים שהיו לה קודם לא נחשבים אצלה לעומת גודל הנס שהיא חוותה כשהיא מחזיקה את התינוק בידיה. משא"כ הבעל שאין לו חלק בכל היצירה הזאת. ולכן אין כל פלא שדווקא האשה היא זאת שמעוניינת ורוצה להביא ילדים נוספים לעולם.

ועל פי זה ניתן לתרץ מדוע האשה צריכה להביא קרבן חטאת. למילה חטאת יש משמעות נוספת בעברית: חיסרון, כמו "אני ובני שלמה חטאים" חסרים. כלומר, שקרבן חטאת לא מביאים דווקא על עבירה אלא גם כאשר חיסרו משהו, כמו שהגמרא במסכת שבועות (ט, א) אומרת "מה נשתנה שער של ר"ח שנאמר בו לה', אמר הקב"ה שער זה יהיה כפרה על שמיעטתי בירח", זאת אומרת שמביאים קרבן חטאת על חיסרון בירח, על דבר שלא עשו כראוי.

אישה שעוברת את חווית הלידה לפתע שאר הדברים הופכים אצלה לטפלים לגמרי. כשהיא מבחינה ונוכחת לראות מה היא יכולה לפעול בעולם היא מגיעה למסקנה שכל שאר הדברים הם 'נארישקייט', שטויות, מתעסקים בדברים של מה בכך; דואגים על דברים לא חשובים ולא משמעותיים, מתרגזים על דברים שאין בהם ערך אמיתי, ועל זה היא רוצה להביא כפרה, עכשיו, לאחר הלידה, היא הגיעה לדרגה כזאת שהיא מרגישה שהיא לא ניצלה את כוחותיה כראוי ושעליה היה להתרכז בדברים החשובים באמת.

ועל זה היא מביאה כפרה, רק היא מבינה באמת על מה היא מביאה קרבן, הלידה "העלתה"

והביאה אותה לקשר עם הקב"ה, שגבר במעמדו ובמצבו לא מסוגל אפילו להבין זאת?